"Le Temps"en jardunak

Europa'ko eriak gudarako gertuten.-Ariñeketa bizian gudarosteak geitu, ugaritu eta orniduten. - Noiz amaituko ete da izkillu geitze - ariñeketa ori? - Beste izpařak.

"Le Temps" izpařingiak idazlan baten Europa'ko guda-gertakizunen bari damosku.

M. F. Bernier'ek diñonez "Guda-izkilu gitxitzeko" Batzařa 1932'gn. egin zanean eta bake denporan Europa'n 3.200.000 gudari genduzan eta 1936'gn. estera 4.500.000 gudari; ořa zeinbat geitu diran Europa'ko Gudarozteak.

Geitze ori Alemania'ko, Rusia'ko ta Italia'ko gudari geitzeak sortu dau batez, be. Alemania'n bakařez 1932'gn. ezkero 700.000 gudari geitu dira.

Begiratu daigun Rusia'ra. 1934'gn. 860.000 gudari eukazan gudaroztean; 1935'gn. 940.000 gudari ta 1936'gn. 1.300.000 guda-gizon.

Ořez gaiñera gudari - gertakizunak irakasten dabezan "Ossaviakhim" izeneko batzan 14.000.000 gizon dauz bere ardurapean. Gizon ořeik gudarako dira.

Egazkiñei, be, begiratutxu bat egin dagitsoguen. 2.700 egazkin doguz Moscu ořetan; 370 taldetan bananduta doguz; itxasoetarako, be, ba-dauz egazkin bereziak, 250 izan, be ta 40 taldetan bananduta. Siberia'n 80 egazkin taldetan 500 egazkin dauz.

Ola berezietan guda izkilu ta guda-tresna guztiak egiten dabez ta Rusia'ko Gudarostea ondo orniduta dogu.

Getozan Italia'ra. Gudaroztea'n eusten naiko zeregin eta lof dabe. Lufeko Gudaroztea'ri eusteko 1934-1935 urtean 2.032.000.000 lira eralgi ebezan. Itxasoko guda indařetan 1.224.000.000 ta egazkin eta egazkin gudariei eusteko 720.000.000. Guztira guda arazo ořeitan 3.976.000.000 lira eralgi ebezan.

1935'dik 1936'gn. eralgi dabez lira 4.564.000.000 ta 1937'gn. eralgiteko lira 4.805.000.000 dabez.

Inglatera erdi-lo egon da baiña oraintxe esnatu da. Oraintxe bene-benetan ekin dautso.

3 urtean 113.711.000.00, 137.106.000.000 ta 168.511.000.000 libra esterlina eralgiko dauz guda-arazoetan eta gertakizunetan. Dirutzok geituaz juango dira.

Zer urtengo ete da olako gertakizunetatik?

* * *

Beste batzuk, be, esnarik doguz. Artzen dauzenen irutik bat Polonia'k guda-gertakizunetan eralgiten dau.

Txekoeslobakia'k 7.000.000.000, ostingo dira izentatuekaz gaiñera eralgiko dau. Yugoeslabia'k guda-gertakizunetarako dirutzak geitu egin dauz euneko ogeitabian.

Rumania'k 1935'gn. 6.162.000 leis ta 1936'gn. 8.033.000 eralgi dauz. Suiza dogu Lateririk bake-zaleen, onek ez dau gudarako dirutzarik geitu.

Ora Europa'ko bake-zaletasuna.

Amerika'n Lateř-Batua'k 985 miloi dolar eralgi dauz igaz ta Japon'ek eralgiten dauzan dirutza guztien euneko 45,7 gudarako eralgiten dauz.

Zer itxaron daikegu ořen sugaři asko dagon lekuan? Txinpartik jausi edo sortuko ba'litz...

EUZKEL IZENA

Axpe eta Zubia'taf Simon eta Madinabeitia'taf Pantzeke'n sendia euzko gudari beři batekin geitua izanda Durango urian eta ugutsaueran "Andoni" euzkel-izena jeři dautse.

Maite gařetan...

(M'taf A'ri biotzez)

Maite - gařa...!! Batzuk bestetzuk baiño biziagoa, batzuk bestetxuk baiño samuragoa, baiña izan guztiak dabe maite gařoi bařuan.

Gizonak biz-izpirik dauar-arte diraun maite gařoi zerk sortu dau edo nundik yatorku?

"Ad imaginem et similitudinem suam" gizona egin eban alde guztietatik maite-gařa darion Jaungoikoa'k eta Jaungoiko ořetxek ezaři eutson gizonari maite - txinparta bere unetan. Eta txinpart ořek sortu daben maite gařoi amatau edo itzal-eziñe dogu.

Ba-ekian Jaungoikoa'k zeren beařa izango eban gizonak.

Guztiz ondo ornidu eban gizonoi; gizonoři beařeko yakon ezkero maitasuna, maite txinparta, be, ezaři eutson. Jatořiz dogu maite gařoi. Maite-gařoi txařa danik ezin esan daikegu. Ondamendi edo zorionbide izan daikegu. Berenez txař ez dogu.

Zoronbide izango yaku maite gařoi, Jaungoikoa neuri ba-dogu ta adimena zuzendari.

Autuoi arakatu daigun.

JAUNGOIKOA NEURI

Jaungoikoa'k egin ginduzan eta beretzat egin, be. Beretzat egin ba ginduzan, Berenaga juan beař dogu. Beraganatzeko bidea Jaungoikoa'k berak irakatsiko dausku.

Nora juan beař daben dakianařen, era daben lekutik duana, elburu ořetarako ete da?

Ludiko maitagařiak Beregandik aldendu geugizan ez euzan egin, Beragana eruan gengientzat baiño.

Ludiko maitagaři guztiak Beraganatzeko bide izan daikiguzanařen, beti ez yakuz izaten. Ořa korapiloa, ořa gure galbidea.

Maitagařiok galbide izan ez daikiguzan zer egin baiña? Jaungoikoa'ganatzeko bide izan daikiguzan neuriz nai te izan. Neuri ori Jaungokoa'k berak damkusgu adimenaren bidez.

ADIMENA ZUZENDARI

Adimenak irakusten dausku bide bakotxak nora garuskezan. Gabiltzan bořořen argi izpitan, eta adimen esanoi esaneko izan gayakuezan, zuzen goazaiňkoa okeř juan ez gaitean eta pendizetan jausi ez gaitean.

Jatořizko maite-gařtxuoi, ezagutzeak pizten dausku. Egazotzeak zerbait zeinbat eta argiago erakutsi, ainbat -eta maite-gařoi biziago, iraunkořago izango dogu.

Jaungoikoa danez ezagutuko ba-genduke, alabearez maite izango genduke. Ezagutzea onaři ez daben maite-gařa bizi ta iraunkořa ezin izan daike.

Gure maite gařoi ujoldearen gisaku dogu. Edozeri ezin eutsi daikio; gař ořek edozer eře daike. Jaungoikoa'gan bakařik bete daikegu. Maite gařak sortu dautson maite-egařioi Jaungoikoa'gana asetan ez ba-dau, ituřirik -ituři asiko da gure maite-egařidunoi.

Maite-egařioi ase nai ta ase ezin, adimena lausotuta, zentzun-argitan asiko yaku maite egařioi nun ase bilatzen. Zentzumen esanetara itzuliko da ta zetzunen-argitan ibiliko da.

Auxe dogu maitasunik kaskařena. Zentzun utsen esanak eta argi bristadak oñaři dabezan maitasun ori aldakoia ta aldakořa yatzu, ene irakurle. Egaři-itote unetxuen ostean gizona aulduta, gogaituta isten dau.

Adimen ezagutzez pizten dan maite-gařak irau dagi, berogaři da ta jaraibide. Zentzumena oñaři daben maite-gařa su-boladaren gisako dogu. Berorik ez dau; argioi baterakua ta bizlegia dogu. Ezer erakusteka, itxutu egiten gaitue zentzunak.

Eta bristada ondoren maite - gař ořek iluna negařa dakarskue. Duna dakusgu itun. Eta geu gara itun gozanak.

Zorabiatu egiten dauz ta beste gauzak itunak diralakan, geu gara itunok, geu biurtu gaitu ilun zentzumenak piztu dauan maite-gařořek.

ARETXIÑAGA.

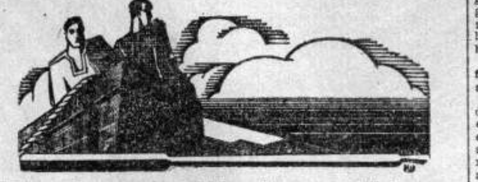

Euzkotar Umien Aldez

Umearen eřugetasuna

I

"Ene Jaungoikoa, gorde ume txiki au, sizetan ostro bat gorde oi dezun bezela."—Francis Jammes. (Ume bat il ez dedintzat otoitza.)

Bilduř naiz gauř esatera noan gauza batzuek batek baño geyagok gaizki artuko ete dizkidaten umeen eřugetasunari buruz.

Guraso guztiok nai degu geure umien eřugabetasuna iñoiz ez galtzea, obenik egin-gabe beti irautea, baña auxe da ezin izan leikean gauza bat, ludi onetan gaiztakeriak burua jazo alde zan bitartean.

Era bitara jokatzen dute gurasoak gai onetan. Bai dira gurasoak ain zabařak, ain arduragabeak, umien aurean edozer gauza esan eta egin oi dutenak. Guraso abek ez dute ulertzen umeak euren itzakin galdu leikezanik eta umien arimatxoaren gañera orban zikin bat botatzen orban zikin bat lotatzen dutenik. "Txikiak dira ta ez dute ulertzen" esan oi dute.

Umeak ordea, ulertzen ez dituan itzari yaramon geyago egin oi dio, eta gogorapen sendoa duan ezkeroz, beti gogoan erabiliko ditu itz eta esakera ayek, egunen batean (orduzien geyenean) zer esan nai duten jakin arte.

Guraso oyentzako esan zuan Josu Kisto gure Jaunak: "Madarikatua Ni'gan sinisten duan umetxo abetako bati galdubidea erakutziko dion gizona. Obe izango leuke, eřota ari bat lepotik lotuta itxasora botako ba'lebe, umetxo abetako baten arima galtzea baño."

Ořelako guraso kirtenetzaz ez daukagu beste zer esanik; Jaungoikoak esan zuana naikoa da ta.

Bai dira ordea beste guraso batzuek alderantzira jokatzen dutenak. Abek, umeen auřean ez dute iñoiz-ez-iñoiz beař ez dan gauzarik eitatzen; ardura aundia artu oi dute umeen auřean la saikeri txikienik ere ez egiteko. Jakin dakite ba, umearen begi ta belařiari itzai aundia zor zaiotela eta umearen arimatxo garbia Jaungoikoaren arpegia ikusten dan izpilu edeř bat dala!

Baña gureso abek geyenean beste akatz bat dute. Umeak eřugabetasuna ez galtzeko, bere auřean ezer ez esatea naikoa dala uste izaten dute. Guztiz okeř gaude gauza ořeri buruz. Obenaizeak alde guztietatik putz egiten digu, obenen kiratz artean bizi gera, obenak burua jaso dagi basteř guztietan, txaldeetan, ormaetan, liburuetan, izpařingietan, gizon eta emakume lagunaien itzetan, ikastolako lagunetan, etxeko neskameetan... nun ez?

Augaitik gurasoak ez du lořtuko, umeak ez jakiteko ainbeste alegin egin dituan gauzak, lentxoago edo gerotxoago umeak ez ikastea.

Gurasoak ba alegindu beař dute ez umeak ezin izan leikean ez jakiñean beti irautera, umeak onak izatera, umeak gauza txarik ez egitera, umeak euren arimatxoa (orduz len batez ere) obenakin ez zikintzera. Eřugabetasuna ez baita ezjakintasuna, obenik ez egitea baizik!

Gauza jakiña degu gure umeak ikusi ta entzun beařko dituztela, gauř bizi geran munduan batez ere, aneika ta aneika gauza txař entzun eta ikusi beař ez lituzkienak erderaz "higiene moral" esaten zayonari buruz. Au ordea, guk alegin guztiak egin ařen ezin galerazo gentzaken gauza da.

Umea ondo ezi nai duan gurasoak beste bide bateri jarraitu beařko dio ba: Bide au, umea, poliki-poliki, apurka apurka, onelako gauzetarako gertatzea da.

Baldin gertatu gabe ba'dago nai-ta-nalez bere gogoan eta bere irudimenean lořutz aundiagoa ta biziagoa egingo dutelako, eta jakimin aundiagoa sortu bere barnean gauza oyek.

AŘITOKIETA.

Igandea España'n

Jarama inguruetan paxistak biziera, guztietako armekaz joten, baña auřerarik ez. Iru joaldi, bata bestearen ondoren. - Miaja jardunean. - Beste izpařak.

IGANDEZ MADRID'EN IZAN ZIRAN GUDA-EKIÑALDIAK

Madrid.—Igande arratsaldez Jarama'ko guda-oin inguruetan paxista-talde ugariak ikusi ziran. Guda-tresnarik naiko agertu eben asaldariok; eři aldezleak kontuan jausi ziran eta sugalariak suagak-suaga jaurtzen ekin eutsen ordu biren buruan. Asaldariok baiña joaldia asi eben.

Tanke ta guda-burdiak auřean ebezala, eři aldezleen guda lubanetaruntz asi ziran. Tankeen-aurkako eři-aldezleen kañoiak eta dinamita jaurtzaileak baiña auřerarik egiten ez eutsen laketu.

Orduan paxisten guda-burdi ta tankeen atzetik atara ta oiñezko ta zaldezko paxista-gudariak ausarditsu ekin eutsen.

Paxiston suaga ta suizkilubizkořen jartzaldi zařatuakařen eutsi egin eutsen eři-aldezleak. Bařiren bařiz joaldi biziagoa asi eben paxistok lenengo artenaldian ezer ez ebela lořtu ikusi ebenean. Onantxe jařdun eben ordu biren buruan. Eři-aldezleen suagalariak baiña jaurti ta jaurti ez ziran geratu.

Zaldizko-gudariak auřera bota ta irgařen ekiñaldia asi eben paxistok; irgařen ekiñaldioi ez zan izan baiño nengoak baizen zakara; ostikada galantak artu ebezan lenengo urten-aldi bietan eta.

Eři-aldezleak paxisten 40 gorpu baño geiago jaso ebezan. Zaurituak, be, artu ebezan erkaldařok.

Guadalajara-ipařaldean, be, bizi gudatu dira. Trijueque'n urioi zaintzeko eři-aldezleak dabezan guda lubanak eurendu nai izan ebezan paxistak. Joaldi ořek, baiña, motz-egin eutsen paxistoi ta erkaldař gudariak tankeak auřean zituela Valdcarenes inguruređño eldu ziran.

Auřera asi-orduko pusiłekin eta suizkilubizkořekin zapustu ebezan lenengo paxisten guda lubanetan egozanak. Gero guda-lubanak menderatzeko asmoz atara ziran eři-aldezleok euron guda-tokietatik eta paxistak egozanetaruntz asi ziran. Anka egin eben paxistok gudagai ta guda-tresnak jasoteko, be, asti bage. 31 italiař gudari espe artu ebezan eři-aldezleok.

Ekiñaldi onetan adoretsu jokatu eben eři-aldezleen suagalariak.

Eři-aldezleon egazkiñak, be, naiko zeregin izan eben. Eři-aldezleon "eizakoak" be betik ibili ziran eta suizkilubizkořekin paxisten artean miestu edeřa egin eben. Beste egazkiñak paxista-taldeak banandu ta guda-tokiak apurtu ebezan.

Paxisten egazkiñak, be, agertu ziran eguerdi ostean eta Guadalajara'a Alcala de Henares suagetzera uazala esan eikean. Erkaldař "eizakoak" bideratu ei-yakozean paxistenoi ta alkařekin buruka ekin ei eutsen eta paxisten suagaketarako iru egazkin eratxi ebezan. "Fokker" izeneko beste bat, be, eratxi eutsen.

MIAJA'KIN BAŘIKETAN IZPARLARIAK

Madrid.—Eguardian Miaja jaunakin egon ziren izpařlariak eta izpař berezirik ez eukala ta baketan egozala esan eban.

Iluntzean, be, egon ziran izpařlariak Miaja jaunakin eta auxe esan eutsen:

—Gobernuak erabagi dabenez Gobernu'ko ministro bi, beti egongo dira Madrid'en, Guda-Batza onekin bat eginda.

Orain Eři-Lan eta Irakasketa Zaingueta'ko Arduradun Just eta Hernandez jauna dagoz.

Guda-ekiñaldi buruz jardun eban gero ta auxe aitzen emon eban:

—31 italiař gudari daukaguz espe artuta. Guda ekiñaldiak ondo duaz.

Kokotxak xaltxan

P. Keta "Nacionalismo y separatismo" Euzkadi Roja.'n azaldu zaigu.

¡Ai aspaldiko Keta! Obedezu ixillik egon, gai ortaz beintzat, anka, ukalondoa, ta galtzerdiak sartu baño len!

Beti gai ortaz buruz bera ibili zera, ¿ta orain abertzaletasuna zeř dan zu irakasle? ¿Donostia'n beti arerio, ta orain abertzale eskoła "maixu"?

¡Bañan Keta! Len "La Voz de Gipuzkoa" artan, Donostia'n idazten zenduenian euzkel izenak "Motes" etziran ba? "Nombres ridiculos", "Tonterias nacionalistas" ¿zenbat aldiz esan ez dezu?

¡Ori dek aldakuntza ori! ¡Orain zerdek eta "Ahora examinemos el caso de Koldobika".

"Su nombre, en agradable armonia con los apellidos raciales, son netamente vascos"

¡Bai zera, ortan giñan len gu ere! Naiz ta zuk ordun, beste iritxi batekoa izan.

Beste asko bezela, guda etoři bear izan da, zu asto gañetik erortzeko.

¡Ala ere, ala ere, noiz baitian ařazoi izan bear zenuan, gai ontan beintzat!

Baña guda amaitu, ta beřiz Donostia'ra juatian, ¡etxera noski lengo antzera astakeriak esaten jařaituko! ¡Ez aldezu lengo lepotik burua izango!

* * *

Euzko Ekintza'koak, bide zuzena daramate oraingo ontan, ¡orla ikusi nai degu beti, Euzko Ekintza alderdia!

Españař alderdiakin egin duenaz, zearo poztu gaitu. Donostia'n "Tierra Vasca", etzan orain Bilbao'ko antzekua.

Zuek Euzko Ekintza'tik ta gu JEL alderditik, erakutsi diogun moia guziko Euzkadi'ren arerioari, gure abeřia nor dan, zer izan dan, eta azkatasuñ osoa irizteko, zer nolako eskubide degun.

Egin gogor ortik, arerio guzik txikitu eta apurtuarte, gure bidezko nai onen aurka badira beintzat.

Zorion leial ta sutsuak zueri, ¡Auřera ortik!

* * *

"Euzkadi Roja" ere, bere erara baño, abertzale belařia erakusten zuela, maiz izan degu.

Oraingo txanda ontan, Madrid aldetik edo, España'tik beintzat, "pasamontañas" oitako bat biali diotelako edo, lengo belařiak estali dituali dituala, antz ematen diogu.

Lengo belaři agertzea, edo oraingo eztaltzea, "Euzkadi Roja.'n oñaria zer dan ez dakigu, baño lengo abertzaletasun agertze ori, gainbera duela ¡bai guk igaři!

* * *

"Kizkitza" (G. B.) idazlan guziak jaso, ta berak liburu baten bidez argitaltzeko, Donosti B. B.'en asmoa, auřera bidea darama.

Asko dira, arpide oři beren laguntza eskeñi diotenak, ez ordea danak, abertzale zintzo askoren izenak, arpide ortan ikusten ez bai ditugu.

¡Tira jaunak bultza, bultza guziok! Edo zuek ere, Madrid'era begira zaudete ¿ala?

¿Ta "El Liberal"? Lepo edo gařondo legun garbi batean irtentzen dan zuldar gaiztoa baño okeřagoa degu, Euzkadi'n.

¡A ni "censor" banitz, orain baño geiagotan, bere oři aldeak, kirkir kaiolak diruditela azaldu bearko lituzke!

¿Noticiero bailando galerazi bear litzakela? ¡Gizona, ori, gatzik gabeko kolifora baño, gezagua da ta!

Beste oři beste oři zigořa, txuriak ezezik faxista antzeko goří edo illak ere bait dira Euzkadi'n?

¡Baziok emen zeřatz latzaz, zer garbitu beařa!

ATAŘENE.

MUSSOLINI GAXOA!

Italiařak Guadalajara'n sartu zirala eta Alcala de Henares artu zutela noiz entzungo egon da iru egun osotan. - Pařa nasaien atzetik negar ixilla.

Madrid. — Dakigunez, azkenengo egunotan Guadalajara-aldean izan diran gudaketak Italia'n eta Alemania'n ere sortu dute buru austerik.

Iru egun osoz, italiařak Guadalajara'ra sartu dirala ta Alcala de Henares ere artu dutela, noiz entzungo, urduri ta iřikitzen egon da Mussolini. Guda-Agintaritza Nagusiak egun eta orduetaraiñoko guztia izentatuta bait' zeukan.

Urduri Mussolini, eguna ta ordua igaro ondoren, Agintaritza Nagusiak izentatutako eguna ta ordua igaro ta izpařen zuřu-muřorik ezaz, bere buruaz gogaitzeu asi zan egon-eziñez lotu.

Zapponi gudalburuak izentatutako ordua igaro, beste ogei ordu ere igaro ta... ořa noizbait "duce" jaunak "izpařa" jaso: "Gořiak egundoko bizien eusten digute-ta, poliki-poliki goaz auřera". Geroxeago, beste izpař auxe: Frautze'rako bidetxabala, geure esku; "gořiak" zituzten egon-leku gařantzitsuak artu ditugu.

Uřengo egunez, astearteз, aseratutakoaren auřpegia Mussolini'k. Zapponi gudalburuak, "gořiak" gudari geiago talderatu zituztela ta eraso gogořari ekin ziotela, baiña, eurak, italiařak, auřera zegitela gastigatu edo abisatu nonbait Mussolini'ri. Baita zenbat ildako ta zauritutako izan zituzten ere. Onexek aseřatu zuan gure Benito, ořexek mindu Mussolini. Uřengo egunez, zenbat ildako ta zauritutako ziatz jakin zuaneran, ez zegon goxo-goxo gure mutila. Beretik irtenda, kaiolaratutako pizti antzo, eskubiko eskua okoltzean, Gobernu-aldekoak, len galdutako egon-lekuak, beřiro lořtu zituztela jakin zuanean eta "alkandora beltzdun" saildi batzuk estu ta lafi ziranen beři izan, deadař bateq asi zan. Naikoa italiař erkaldařen esku, prisionero, gelditzea jakitzeak mindu zuan geien iñoiz "Avanti" izpařingiko zuzendaria izandakoa. Naiago zukean guda-oiñean il izan balituzte eta ez atxilotu: italiař "erugeak" ere "bařuko" dirana agirian bait dago "orain"!

Egunotan Ciano kondea "duce"'arekin egon da. "Littorio" saildiko ametralladoretako komandantea atxilotu egin zutela, prisionero ařapatu zutela esau zion Ciano'k. Ene! Mando-zaiñak ere ez Benito'k jaulki zuan alakorik! Mussolini orduantxe Libia'rakoa artzeko ta Ciano kondeak azken-izpařen beři eman zion. Izpař negargařiak.

—Beste gizon eta gudagai pila bialdu bearko ditugu—esan zion kondeak.

—Eta, len bialdutako tanke ta kañoiak?—erantzun zion "duce,,'ak.

—Asko ta asko, "gořiak deuseztu egin dituzte, signore (jauna).

Ez zan atsegin Mussolini'ren betartekoa!

Usera'n, Ciudad Universitaria'n, Casa de Campo'n eta Jarama'n alemaniař gudari-taldeak "zuřa" izan zutenekoan, naikoa pare egiña zan Mussolini. "Nik, neure gudari-taldeak bialtzen ditudanean—zesaion Benito'k bere ogeko buřkoari—italiař gudarostea bezelakorik ez dagonik, argi ta garbi erakutsiko diot munduari. Bilduřez gelditukc da Frantze, lauořian Inglatera, Belgika'k beste bide bat artuko du ta Rusia bera ere, nere indařa ikusita, ikaraz lotuko da."

Leku onean dira Benito'ren bilduř-sartze ikara-sortzeak!

Balitzake oraingo ontan Mussolini'ren begiok apuř bat argitzea. Leoia ez ei-da esaten duten besteko gaiztoa ere. Bai, zera!